

ПАМ'ЯТКА
першочергових дій персоналу і посадових
осіб у разі надзвичайних ситуацій

1. У разі виявлення на об'єкті підозрілого предмета, схожого на вибуховий пристрій.

Ознаки, що можуть вказувати на наявність вибухового пристрою:

- виявлення певного предмета в будь-якому вигляді (сумка, згорток, пакет або предмет, схожий на гранату, міну, снаряд тощо) у місцях можливої присутності великої кількості людей, поблизу пожежо- і вибухонебезпечних місць, розташування різноманітних комунікацій;
- наявність на виявленому предметі проводів, мотузок, ізоляційної стрічки, скотчу;
- підозрілі звуки, цокання годинника, що видає предмет;
- предмет має характерний запах мигдалю або інший незвичайний запах, на зовнішній обгортці наявні масні плями.

Чинники, що слугують приводом для занепокоєння:

- перебування підозрілих осіб до виявлення цього предмета;
- наявність погроз, висловлених особисто, по телефону або в поштових відправленнях.

Дії персоналу об'єкта у разі виявлення предмета, схожого на вибуховий пристрій:

- **суворо забороняється** самостійно здійснювати з виявленим підозрілим предметом будь-які дії, а саме: наближатися, торкатися, розкривати, переміщувати знахідку, заливати її рідиною, засипати піском і ґрунтом, користуватися радіо- і електроапаратурою, переговорними пристроями (зокрема, мобільними телефонами);
- негайно повідомте про виявлений підозрілий предмет (вказавши точне місце його перебування, час виявлення та зовнішній вигляд) своєму керівництву або черговому об'єкта, а у разі неможливості встановлення зв'язку з ними особисто правоохоронному органу чи підрозділу ДСНС за телефонами 101, 102. Надалі дійте за їхніми вказівками.

Дії посадових осіб об'єкта, які отримали інформацію про виявлений предмет з ознаками вибухового пристрою:

- дайте вказівку не наближатися, не торкатися, не розкривати, не переміщати знахідку, не заливати її рідиною, не засипати піском і ґрунтом, не користуватися радіо- і електроапаратурою, переговорними пристроями (зокрема мобільними телефонами);
- зафіксуйте точне місце перебування і час виявлення підозрілого предмета, а також дані осіб, котрі знайшли предмет. Забезпечте їхню присутність до моменту прибуття представників правоохоронних органів;
- терміново сповістіть про подію своєму керівництву і через них або особисто повідомте місцеві правоохоронні органи чи підрозділ ДСНС за телефонами 101, 102.
- за наявності підстав (існування реальної загрози життю та здоров'ю людей внаслідок очікуваного вибуху) організуйте евакуацію персоналу, використовуючи маршрути, віддалені від місця перебування підозрілого предмета;
- дайте вказівку черговим об'єкта оточити місце розташування предмета, знаходитися на безпечній відстані від нього або в місцях, що забезпечують захист (ріг будівлі, колонна, товсте дерево, автомобіль та ін.) і вести

спостереження;

- у разі потреби організуйте відключення побутових і виробничих комунікацій газу, води й електрики;
- посильте контроль за роботою чергових на об'єкті;
- не знижуючи рівень охорони об'єкта, забезпечте можливість безперешкодного проходу або проїзду до предмета співробітників і транспорту органів реагування;
- надайте можливість правоохоронцям, що прибудуть на місце пригоди, опитати заявника та інших осіб, які поінформовані про подію, що сталася;
- далі дійте за вказівками представників правоохоронних органів.

2. У разі надходження погрози по телефону.

Телефон є засобом зв'язку, який найчастіше використовують як злочинці (для передачі повідомлень про закладені бомби, захоплення людей і пред'явлення політичних або інших вимог), так і телефонні «хулігани», які висловлюють удавані погрози. Приймаючи анонімне телефонне повідомлення про можливе здійснення актів тероризму необхідно пам'ятати, що вони несуть важливу криміналістичну інформацію, тому в розмові з анонімом необхідно запам'ятати і зафіксувати на папері якнайбільше даних.

Дії особи, що отримує телефонне повідомлення:

- зафіксуйте дату, час і тривалість анонімного повідомлення, місце установлення та номер телефону, на який воно надійшло, приналежність до конкретного підрозділу і співробітника;
- під час розмови вживайте заходів для запису фонограми анонімного повідомлення, визначення номера телефону анонімного абонента шляхом використання технічних можливостей даного телефонного апарата. У разі відсутності таких можливостей через співробітників, що перебувають поруч, спробуйте повідомити про анонімне повідомлення чергового об'єкта, правоохоронні органи за телефоном 102.
- під час приймання анонімного повідомлення спробуйте зав'язати розмову з анонімом і з'ясувати конкретну інформацію про його особу, професію, місце перебування і, якщо можливо, схилити до добровільної відмови від задуманої акції. У будь-якому разі постарайтесь під час розмови отримати відповіді на такі запитання:
 - куди, кому, за яким телефоном дзвонить ця особа?
 - які конкретно (дослівно) вимоги вона висуває?
 - висуває вимоги особисто, виступає в ролі посередника або представляє якусь групу осіб?
 - на яких умовах згодна відмовитись від задуманого?
 - як і коли з нею можна зв'язатися?
 - кому ви можете або повинні повідомити про цей дзвінок?

При цьому намагайтеся добитись від особи, що телефонує, максимально можливого проміжку часу для прийняття вами та вашим керівництвом рішень або здійснення якихось контрзаходів;

- по закінченні розмови з анонімом негайно повідомте про її зміст своєму керівництву або черговому на об'єкті, а в разі неможливості встановлення зв'язку з ними особисто органам внутрішніх справ чи СБУ за телефоном 102;
- по пам'яті складіть докладний опис висловлених погроз або повідомлень про

- передбачувані акти тероризму, а також висунутих ультиматумів та інших вимог;
- усі дані про зміст погроз або вимог, викладених анонімним абонентом, характеристику його голосу, мови, манери викладу погроз і вимог повідомте своєму керівництву чи представникам правоохоронних органів;
 - для уникнення поширення чуток і паніки обговорювати отриману від аноніма інформацію з іншими співробітниками не рекомендується;
 - у разі надходження погрози на телефонний апарат з автоматичним визначником номера і звукозаписним пристроєм, відразу після завершення розмови з анонімом витягніть касету (мінідиск) з аудіозаписом і вживте заходів щодо її збереження. негайно встановіть на її місце нову касету для запису можливого наступного дзвінка зловмисника.

Дії посадових осіб об'єкта, яким повідомили про надходження телефонного дзвінка з інформацією терористичного характеру:

- забезпечте негайне доведення отриманої по телефону інформації до відома свого керівництва і через нього або особисто до органів внутрішніх справ (тел. 102), СБУ чи до інших органів державної виконавчої влади;
- вживте необхідних заходів з попередження і локалізації негативних наслідків, передусім у разі потреби організуйте евакуацію людей, що потрапляють у зону вірогідного ураження, згідно з планом евакуації;
- забезпечте безперешкодну роботу на місці події оперативно-слідчих груп та спеціальних підрозділів правоохоронних органів.

3. У разі надходження погрози в письмовій формі.

Погрози в письмовій формі можуть надійти в організацію як поштою, так і в результаті виявлення різноманітних анонімних матеріалів (записки, надписи, інформація на дискеті тощо).

Дії персоналу і посадових осіб при отриманні анонімного матеріалу щодо загрози терористичного характеру:

- поведіться з матеріалом максимально обережно, покладіть його в чистий, що щільно закривається, поліетиленовий пакет або файл (краї доцільно скріпити степлером) та помістіть в окрему жорстку папку;
- постарайтеся не залишати на документі відбитків своїх пальців. Користуйтеся пінцетом або беріть документ, торкаючись лише його краєчків;
- якщо документ надійшов у конверті, його відкриття здійснюють лише з правого чи лівого боку обережним відрізанням кромки ножицями;
- зберігайте все: сам документ з текстом, будь-які вкладення, конверт та упаковку — нічого не викидайте;
- не збільшуйте коло осіб, ознайомих зі змістом документа;
- упаковані вказаним способом анонімні документи направте до правоохоронних органів із супровідним листом, у якому мають бути зазначені конкретні ознаки анонімних матеріалів (вид, кількість, у який спосіб і на чому виготовлені, з яких слів починається і якими закінчується текст, наявність підпису тощо), а також обставини, пов'язані з їх розповсюдженням, виявленням або отриманням;
- анонімні документи не повинні зшиватися, склеюватися, на них не дозволяється робити підписи, підкреслювати чи обводити окремі місця в тексті, писати резолюції та вказівки, також забороняється їх м'яти та згинати;
- при виконанні резолюцій та інших надписів на супровідних документах не

повинно залишатися слідів тиску на анонімних матеріалах;

- реєстраційний штамп проставляйте на супровідних листах організації і заявах громадян, що передали анонімні документи до інстанцій.

4. Вибух на території об'єкта.

У разі вибуху необхідно негайно організувати і забезпечити виконання таких основних заходів:

- за списком екстреного оповіщення викликати на об'єкт пожежно-рятувальну службу, швидку допомогу, комунальні служби (газ, електрика, тепло);
- за списком екстреного сповіщення повідомити про подію керівництво (адміністрацію) навчального закладу та правоохоронні органи;
- організувати евакуацію персоналу з осередку вибуху, зруйнованих або ушкоджених вибухом приміщень;
- до прибуття служби швидкої допомоги надати постраждалим першу медичну допомогу;
- відключити подачу електроенергії, газу, води, тепла в ушкоджені вибухом приміщення;
- оточити місце вибуху силами служб охорони, безпеки і забезпечити його ізоляцію до прибуття компетентних органів;
- наявними силами організувати огляд прилеглої території з метою виявлення інших закладених вибухових пристроїв;
- у разі виникнення пожежі вжити заходів щодо її гасіння власними силами і наявними протипожежними засобами.

5. Захоплення заручників.

Дії персоналу об'єкта у разі виявлення ознак захоплення заручників: негайно повідомте про надзвичайну подію своєму керівнику або черговому на об'єкті, а в разі неможливості встановлення зв'язку з ними особисто органам внутрішніх справ тел. 102 чи СБУ. При цьому вкажіть точне місце та можливо відомі обставини захоплення: кількість заручників, їхнє місце перебування і стан, наявність потерпілих, кількість терористів, озброєння, вимоги тощо. Дійте за їхніми вказівками, будьте готові надати всю відому вам інформацію правоохоронцям.

Дії посадових осіб об'єкта, які отримали інформацію про захоплення заручників:

- терміново повідомте про подію своєму керівнику і через нього або особисто органам внутрішніх справ тел. 102, СБУ чи іншим органам державної виконавчої влади. При цьому вкажіть точне місце та можливо відомі обставини захоплення: кількість заручників, їхнє місце перебування і стан, наявність потерпілих, кількість терористів, озброєння, вимоги, обстановку, що складається на об'єкті, вжиті заходи реагування тощо;
- заборонено вступати в переговори з терористами за власною ініціативою;
- по можливості організуйте блокування місця події, використовуючи технічні засоби;
- посильте пильність чергових на об'єкті.
- у разі потреби виконуйте вимоги терористів, якщо це не пов'язано із заподіянням шкоди життю і здоров'ю людей, не ризикуйте їхнім та власним життям;
- не провокуйте дії, що можуть викликати застосування терористами зброї;
- по можливості забезпечте приховану евакуацію персоналу та інших осіб, що

- знаходяться поза місцем захоплення заручників;
- у разі потреби організуйте надання першої медичної допомоги потерпілим, що перебувають поза межами захопленої зони;
 - припиніть доступ на об'єкт людей і проїзд автотранспорту;
 - вживайте заходів для безперешкодного проходу і проїзду на об'єкт співробітників правоохоронних органів;
 - після прибуття спецпідрозділів правоохоронних органів надайте їм максимальне сприяння в організації антитерористичних заходів, зокрема: необхідну інформацію щодо обставин захоплення, а також схеми об'єкта, поверхові плани, схеми розташування систем відеоспостереження, вентиляції, електропостачання та ін.
 - надалі дійте відповідно до розпоряджень представника оперативного штабу антитерористичної операції.

6. Одержання сигналу про евакуацію.

Якщо ви перебуваєте на своєму робочому місці, послідовно виконайте такі дії:

- без поспіху, істерик і паніки зберіть службові документи в сейф або в шухляди столу, що закриваються на ключ;
- візьміть із собою особисті речі, документи, гроші, цінності;
- закрийте вікна, вимкніть оргтехніку, електроприлади, освітлення;
- візьміть із собою і в разі потреби використовуйте індивідуальні засоби захисту (протигаз, респіратор);
- закрийте двері на ключ, ключ залиште в замку;
- залиште приміщення, рухайтесь маршрутами, які позначені в схемах евакуації;
- повертайтеся в покинуте приміщення тільки після дозволу відповідальних осіб.

7. Дії у разі пожежі.

У разі виявлення пожежі (ознак горіння) кожний працівник зобов'язаний:

- негайно повідомити про це пожежно-рятувальну службу (тел. 101). При цьому необхідно назвати точну адресу, кількість поверхів, місце виникнення пожежі, наявність людей, а також своє прізвище;
- вжити (по можливості) заходів щодо евакуації людей, гасіння пожежі з використанням наявних вогнегасників та інших засобів пожежогасіння;
- повідомити про виникнення пожежі керівника об'єкту;
- очолити керівництво гасінням пожежі до прибуття підрозділів пожежно-рятувальної служби;
- у разі загрози життю людей негайно організувати їхню евакуацію, використовуючи для цього всі наявні засоби та сили;
- вивести з приміщень за межу небезпечної зони всіх працівників, які не зайняті в ліквідації пожежі;
- направити для зустрічі підрозділів пожежно-рятувальної служби особу, яка добре знає розташування під'їзних шляхів і джерел протипожежного водопостачання;
- перевірити включення та роботу автоматичної системи пожежогасіння (за її наявності);

- за потреби - викликати медичну та інші служби;
- припинити всі роботи, які не пов'язані з ліквідацією пожежі;
- за потреби - організувати відключення електроенергії, зупинення апаратів, пристроїв, зупинення систем вентиляції та здійснення інших заходів, спрямованих на запобігання поширенню пожежі;
- забезпечити захист людей, які беруть участь у гасінні пожежі, від можливих обвалів будівельних конструкцій, уражень електричним струмом, отруєння, опіків; при потребі – організувати евакуацію матеріальних цінностей;
- при прибутті на місце пожежі підрозділів пожежно-рятувальної служби керівник (або інша особа, яка його заміщує), який керував гасінням пожежі, повинен доповісти їх старшому начальнику відомості про людей, які потребують допомоги, евакуації, їх кількість, місце перебування, а також про осередок пожежі та заходи, що вжиті для її ліквідації.

8. Як діяти населенню в місцях бойових дій.

- при першій же нагоді залиште місце ведення бойових дій! Майте при собі документи;
- якщо це неможливо, варто вивісити на будинку плакат: «ТУТ МИРНІ ЖИТЕЛІ/ЗДЕСЬ МИРНЫЕ ЖИТЕЛИ»;
- зробіть запас продуктів харчування і питної води;
- якщо є змога, обладнайте укриття у підвалі, захистіть його мішками з піском, передбачте там наявність аварійного виходу;
- у разі наявності земельної ділянки обладнайте укриття на такій відстані від будинку, яка перевищує його висоту;
- з'ясуйте, де у разі потреби вам може бути надана медична допомога;
- якщо у вашому районі розпочалась перестрілка, ляжте на підлогу під вікно або у ванній кімнаті;
- по квартирі пересувайтесь поповзом;
- якщо перестрілка застала вас на вулиці: негайно ляжте на землю; якщо по вас не стріляють, займіть найближче укриття (канаву, яму), переповзтіть під бетонний бордюру; не виходьте звідти до завершення обстрілу.

Чого не можна робити:

- підходити до вікон, якщо почуєте постріли;
- спостерігати за ходом бойових дій;
- стояти чи перебігати під обстрілом;
- конфліктувати з озброєними людьми;
- носити армійську форму або камуфльований одяг;
- демонструвати зброю або предмети, схожі на неї;
- підбирати покинуті зброю та боєприпаси.